

Michel Le Quien'in Metni Işığında Geç Antik Çağ Isauria'sında Bir Piskoposluk Merkezi Olarak Titiopolis

Titiopolis as a Bishopric Centre in Late Antique Isauria in the Light of Michel Le Quien's Text

Cihangir ALDEMİR¹

Başvuru Tarihi/Submitted: 15.12.2025 Kabul Tarihi/Accepted: 22.01.2026

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Öz

Antik kaynaklarda Titiopolis, farklı dönemlerde Cilicia ya da Isauria Bölgeleri içerisinde gösterilen ve Akdeniz kıyı hattına yakın bir alanda yer aldığı anlaşılan bir yerleşimdir. Antik coğrafi metinlerde sınırlı biçimde görünmesine karşın, Titiopolis'in Geç Antik Çağ'dan Orta Bizans Dönemi'ne kadar izlenebilen bir piskoposluk merkezi olarak kaydedilmesi, kentin bölgesel dinî-idari yapı içindeki sürekliliğine işaret etmektedir. Hierokles, Georgius Cyprius ve Constantinus Porphyrogenitus'un listelerinde Isauria Eyaletinin Seleucia ad Calycadnum merkezli hiyerarşisi içinde yer alması, kentin idari konumu ve bölgesel önemini ortaya koymaktadır. Titiopolis'in lokalizasyonu kesin olmamakla birlikte, modern araştırmalar kenti Anamur-Kalınören yakınındaki Kisebelen Tepesi çevresiyle ilişkilendirmekte ve bununla birlikte antik yol ağı, yazıtlar ve olası kilise kalıntıları bu öneriyi desteklemektedir. Ancak doğrudan epigrafik kanıtların yokluğu nedeniyle bu görüş olasılık düzeyinde kalmaktadır. Kentin tarihsel kimliği, ağırlıklı olarak piskoposluk listeleri, konsil kayıtları ve Notitiae Episcopatum geleneği üzerinden izlenebilmektedir. Michel Le Quien'in eserinde derlediği bilgiler, Artemius, Mampreus/Pamprepios, Domitius ve Euschemon gibi piskoposlar aracılığıyla Titiopolis'in 4. yüzyıl sonlarından 12. yüzyıl sonlarına kadar önemli bir piskoposluk olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Titiopolis, coğrafi olarak tartışmalı bir yerleşim olmakla birlikte, kilise kayıtları ve idari kayıtlarda izlenebilen sürekliliği sayesinde Isauria'nın Geç Antik Çağ'daki dinî örgütlenmesini anlamada önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu durum, yerleşimin tarihsel konumlandırılmasının yalnızca topoğrafik bulgularla değil, uzun süreli idari ve dinî kayıtlardan elde edilen bilgilerle de değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Abstract

Titiopolis is a settlement mentioned in ancient sources as being located within the regions of Cilicia or Isauria at different periods, understood to be situated in an area close to the Mediterranean coastline. Despite its limited appearance in ancient geographical texts, Titiopolis is recorded as a bishopric centre traceable from Late Antiquity to the Middle Byzantine period, indicating the city's continuity within the regional religious-administrative structure. Its inclusion in the lists of Hierokles, Georgius Cyprius, and Constantinus Porphyrogenitus within the Seleucia ad Calycadnum-centred hierarchy of the Isauria Province reveals the city's administrative position and regional importance. Although the exact location of Titiopolis is uncertain, modern research associates the city with the area around Kisebelen Hill near Anamur-Kalınören. The ancient road network, inscriptions, and possible church remains support this suggestion. However, due to the lack of direct epigraphic evidence, this view remains speculative. The historical identity of the city can be traced mainly through lists of bishops, council records, and the tradition of Notitiae Episcopatum. The information compiled by Michel Le Quien in his work shows that Titiopolis maintained its existence as an important bishopric from the late 4th century to the late 12th century through bishops such as Artemius, Mampreus/Pamprepios, Domitius, and Euschemon. Although Titiopolis is a geographically disputed settlement, it constitutes an important example for understanding the religious organization of Isauria in Late Antiquity thanks to its continuity traceable through church and administrative records. This situation demonstrates that the historical positioning of the settlement can be assessed not only through topographical findings but also through information obtained from long-term administrative and religious records.

Anahtar Kelimeler: Cilicia, Isauria, Titiopolis, piskopos, Michel Le Quien

Keywords: Cilicia, Isauria, Titiopolis, bishop, Michel Le Quien

Aldemir, C. (2026). Michel Le Quien'in metni ışığında Geç Antik Çağ Isauria'sında bir piskoposluk merkezi olarak Titiopolis. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 1067-1082.

¹ Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Arş. Gör. Dr., cihangiraldemir@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5930-4621

Giriş

Antik Çağ'da Cilicia Trachea'nın batı kesiminde, Doğu Akdeniz kıyıları boyunca konumlanan yerleşimler, gerek Roma İmparatorluğu Dönemi'nde gerekse daha sonraki dönemlerde idari, ekonomik ve dinî bakımdan bölgesel ölçekte önem taşıyan merkezler olarak dikkat çekmektedir. Bu yerleşimler arasında antik yazılı kaynaklarda sahil hattındaki stratejik konumuyla adı geçen Titiopolis, Geç Antik Çağ'a ait piskoposluk listelerinde yer alması nedeniyle bilimsel değerlendirmelerde ayrı bir yere sahiptir. Titiopolis'in kesin lokalizasyonu henüz arkeolojik olarak saptanamamış olmakla birlikte, günümüz Mersin ili Anamur ilçesine bağlı Kalınören Mahallesi civarında, özellikle Kisebelen Tepe mevkinde yer almış olabileceğine yönelik görüşler ağırlık kazanmaktadır (Şekil 1-3). Bununla birlikte Titiopolis'i bilimsel açıdan anlamlı kılan husus, yalnızca coğrafi bir yerleşim olarak anılması değil, Geç Antik Çağ boyunca kilise hiyerarşisi içinde izlenebilen bir piskoposluk merkezi olmasıdır. Bu çerçevede Titiopolis'e ilişkin tarihsel kayıtların önemli bir kısmı, antik yazarların doğrudan ifadelerinden ziyade, konsil listeleri ve Notitiae Episcopatumu geleneği gibi kilise-idare belgeleri üzerinden takip edilebilmektedir.

Geç Antik Çağ'a ilişkin tarihsel kayıtlarda Titiopolis'in bir piskoposluk merkezi olduğu bilinmekte ve özellikle Michel Le Quien'in (1661-1733) *Oriens christianus in quatuor patriarchatus digestus, in quo exhibentur Ecclesiae patriarchae caeterique praesules totius Orientis* adlı eserinde bu konuyla ilgili önemli bilgiler aktarılmaktadır. Le Quien tarafından Latince kaleme alınan bu çalışma, Cilicia ve Isauria Bölgelerindeki piskoposluk merkezlerini tanıtırken belirli ve sistematik bir yöntem izlemektedir. Bu yöntem çerçevesinde, her bir piskoposluk merkezi için öncelikle ait olduğu idari birim ve patrikliğe ilişkin konum bilgisi sunulmakta ve böylece merkezin bölgesel kilise hiyerarşisi içindeki yeri tanımlanmaktadır. Ardından kentin tarihî ve coğrafi özelliklerini tanıtan kısa bir açıklama verilmekte, devamında ise söz konusu merkezin piskoposları kronolojik olarak sıralanmaktadır. Bu bölümde piskoposların katıldıkları konsiller, itikadi tutumları ve sonrasında ise diğer faaliyetlerine dair önemli bilgilere yer verilmektedir.

Bu çalışmada, bir yandan Titiopolis'in olası lokalizasyonuna ilişkin literatürdeki değerlendirmeler ve tarihsel arka plan ele alınırken, diğer yandan Le Quien'in metni temel alınarak Titiopolis'in piskoposları ve piskoposluk statüsünün sürekliliği tartışılmaktadır. Böylece yerleşimin hem coğrafi/yerleşim sorunu hem de kilise-idari statüsü birlikte değerlendirilmekte; son aşamada ise muhtemel lokalizasyon alanındaki kalıntıların Titiopolis'in piskoposluk kimliğiyle ne ölçüde uyumlu biçimde okunabileceği ihtiyatla ele alınmaktadır. Bu genel çerçeveden hareketle ilk olarak Titiopolis'in konumuna dair antik ve modern kaynakların sunduğu farklı yaklaşımlar ortaya konmuştur. Ardından piskoposluk kurumunun Geç Antik Çağ'daki işlevsel çerçevesi açıklanarak Isauria'daki dinî-idari yapılanma içinde Titiopolis'in yeri değerlendirilmiş ve nihayetinde Le Quien'in derlemesi temelinde Titiopolis Piskoposluğu kronolojik olarak incelenmiştir.

Titiopolis Üzerine Yapılan Değerlendirmeler

Titiopolis Antik Kenti'nin konumu, antik kaynaklardaki farklı anlatımlar nedeniyle tartışmalı bir nitelik taşımaktadır. Constantinus Porphyrogenitus, Titiopolis'i Germanicopolis (Ermenek) ile Domitiopolis (Dindebol) arasında yer alan Lacanatis Bölgesinin güney sınırında konumlanan Isauria Decapolis kentlerinden biri olarak tanımlamaktadır (Constantinus Porphyrogenitus, 1840, s. 35-36). Buna karşılık Hierokles, kenti daha güneye, Cetus Bölgesine, Anemurium ile Lamos arasına yerleştirerek farklı bir coğrafi bağlama oturtmaktadır (Hierokles, 709, I). Bu iki farklı konumlandırma, yerleşimin kesin lokalizasyonuna ilişkin modern araştırmalarda da tartışmaların sürmesine neden olmuştur. Hierokles, Isauria'nın kıyıya yakın kentleri arasında, metropolisi Seleucia olan yerleşimler kapsamında, Anemurium ile Lamos arasında bir kentten söz etmektedir. Bu durum, söz konusu yerleşimin Melleç İskelesi (Platanus) ile ilişkilendirilmesine neden olmuştur (Hild ve Hellenkemper, 1990, s. 447).

Anemurium'dan başlayarak Germanicopolis üzerinden Isaura Palaia'ya uzanan antik yol güzergâhı üzerinde yer alan, Anamur-Kalınören'deki Roma ve Bizans yerleşimiyle yapılan özdeşleştirme, Hierokles'in verdiği sıralama ile bu çevreden ele geçmiş iki yazıtlı desteklenmektedir. Her ne kadar bu yazıtlar yerleşimin adını açık biçimde belirtmese de söz konusu formülasyonlar burada önemli bir kentin varlığına işaret etmektedir (Hild ve Hellenkemper, 1990, s. 447).

19. yüzyılda W. Tomaschek, Constantinus Porphyrogenitus'un aktardığı bilginin yanlış yorumlandığını ileri sürerek modern Dindebol ile özdeşleştirilmesi gereken yerleşimin gerçekte Titiopolis değil Domitiopolis olması gerektiğini savunmuştur (Tomaschek, 1891, s. 59). Daha yakın dönem araştırmalarında ise W. M. Calder ve G. E. Bean, Titiopolis'in Anemurium ile Irenopolis'i birbirine bağlayan Roma yolu üzerinde, Anemurium'un yaklaşık 7 km kuzeyindeki Kalınören'de yer almış olabileceğini ihtiyatla önermektedirler (Calder ve Bean, 1958; Levante, 1982, s. 134) (Şekil 4). Bu görüş, bölgedeki arkeolojik yoğunlaşma, topoğrafik özellikler ve antik yol güzergâhlarıyla uyumlu görünse de henüz kesin bir kanıtla doğrulanmış değildir (Bean ve Mitford, 1970, s. 189; Mitford, 1980, s. 1248). Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, Titiopolis'in adının antik coğrafi-idari listelerde belirtilmesine karşın, kentin Geç Antik Çağ'daki görünürlüğü'nün önemli ölçüde piskoposluk listeleri ve konsil kayıtları üzerinden izlenebilmesidir. Dolayısıyla lokalizasyon tartışması sürerken yerleşimin kilise hiyerarşisi içindeki statüsü daha sağlam bir kaynak grubuna dayandırılabilir. Bu nedenle, Geç Antik Çağ'da piskoposluk kurumunun kavramsal ve işlevsel çerçevesinin açıklanması ve bu bağlamda, Titiopolis'in bir "piskoposluk merkezi" olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Geç Antik Çağ'da Piskoposlar

Piskopos terimi, kökenini "episkopos" sözcüğünden almakta olup bu sözcük, "üzerinde, üstünde" (ἐπί) anlamına gelen bir edat ile "bakmak, gözlemlemek" (σκοπέω) fiilinden türeyen kelimelerin birleşiminden oluşmakta ve kavramsal olarak "kontrol eden, denetleyen ya da gözetken kişi" anlamını ifade etmektedir (Rapp, 2005, s. 24). Bizans Dönemi'nde piskoposlar, öncelikle kendi bölgelerine bağlı Hristiyan halkın ruhani otoritesi ve başlıca dinî temsilcisi konumundadır. Görevleri arasında cemaate düzenli vaaz vermek, inanç ve katekumenlerin eğitimiyle ilgilenmek, vaftiz törenlerini gerçekleştirmek, günahın bağışlanması veya kefaretin kaldırılmasına ilişkin kararları uygulamak ve diakonların faaliyetlerini denetlemek bulunmaktadır. Bunun yanında, başpiskoposun çağrısı üzerine metropoliste toplanan konsillere iştirak etmişlerdir. Piskoposlar bu toplantılarda kendi bölgelerini temsilen yer alarak kilise hukuku konularında bağlayıcı kararların alınmasına katılmışlar, bu kararları tasdik etmişler ve kendi piskoposluklarını evrensel kilise düzeni içine dâhil etmeye çalışmışlardır (Graumann, 2021, s. 244-245). Piskoposlar ayrıca kendi yetki alanlarında bulunan diğer kiliseler, manastırlar ve hayır kurumlarının idaresi ve düzenli işleyişinden de sorumlu olmuşlardır (Cunningham, 2008, s. 530).

İmparatorluk genelinde Hristiyan nüfusunun hızla artmasıyla birlikte, piskoposların gözetiminde bulunan cemaatler belirgin biçimde büyümüş ve buna bağlı olarak piskoposların ruhani ve idari yetki alanı genişlemiştir. Kiliseler, devletten sağladıkları desteklere ek olarak geniş tarımsal arazilere sahip olmuş, kentlerde ise kalıcı nitelikte mülk ve vakıflar edinmiştir. Bunun yanı sıra, kiliselerin hatırı sayılır miktarlara ulaşan bağışlar topladığı da kaynaklarda açıkça belirtilmektedir (Haldon, 2007, s. 89-90). Bu süreç, Geç Antik Çağ'da piskoposların kent yönetimi içerisinde giderek daha belirgin bir konum edinmelerine imkân sağlamıştır.

Roma Dönemi'nin idari yapısında eyalet sistemi çerçevesinde örgütlenen kentler, yolların inşası, onarımı ve dönem dönem askerî seferler sırasında ordunun ihtiyaçlarının karşılanması gibi çeşitli kamu sorumluluklarını üstlenmekteydi. Bununla birlikte imparatorluk açısından kentlerin en asli görevi, kendi bölgeleri doğrultusunda belirlenen vergilerin düzenli bir şekilde tahsil edilmesiydi (Jones, 1966, s. 240-241, 249, 749; Whittow, 1990, s. 5). 5-6. yüzyıllara tarihlenen aziz biyografileri ve diğer yazılı kaynaklar, kentlerin yönetiminde piskoposlar, ruhban sınıfı ve yerel toprak sahibi elitlerden oluşan bir otorite yapısının belirleyici rol oynadığını göstermektedir (Sodini, 2003, s. 28). Piskoposlar, kenti temsil eden bir makam olarak doğrudan imparatora hitaben mektup gönderme yetkisine sahipti. Bu ayrıcalık, onlara kent yöneticileri üzerinde belirli bir gözetim ve denetim hakkı tanımaktaydı. Piskoposların, kiliselere ait mali kaynakları yalnızca dinî yapıların inşası ve bakımı için değil, aynı zamanda çeşitli kamusal yapıların gerçekleştirilmesinde de kullandıkları bilinmektedir (Mitchell, 1995, s. 82).

İmparator I. Constantinus'un 318 yılında piskoposlara yargı yetkisi tanınması, onların dünyevi meselelerde daha etkin bir otorite konumuna yükselmelerine imkân sağlamıştır (Boyd, 1905, s. 87-102). 4. yüzyılda Hristiyanlığın I. Constantinus tarafından serbest bir din olarak tanınmasıyla birlikte, kilisenin kurumsal yapılanması hızla gelişmiş ve Roma İmparatorluğu'nun mevcut eyalet teşkilatı model alınarak düzenlenmiştir. Bu örgütlenme çerçevesinde her kentte bir piskopos görevlendirilmiş ve söz konusu piskopos, hem kentteki hem de kentin etki alanında

bulunan taşra yerleşimlerindeki kiliselerden sorumlu tutulmuştur. Eyalet merkezlerinde ise metropolit ya da başpiskopos olarak adlandırılan üst düzey bir piskopos görev yapmakta olup metropolitler kendi yetki alanlarına dâhil kentlerdeki şehir piskoposları üzerinde hiyerarşik bir otoriteye sahiptir. Piskoposlara yargı yetkisinin tanınması, onların kamusal alandaki etkilerini artırmış ve imparatorluk idari yapısının ayrılmaz bir unsuru hâline gelmelerini mümkün kılmıştır (Rapp, 2005, s. 242). Piskoposlukla ilgili anlatılan bu genel çerçeve, Titiopolis gibi lokalizasyonu tartışmalı yerleşimlerin dahi Geç Antik Çağ'da "tanınır" bir statüyle kaydedilebilmesini açıklayan temel arka planı sunmaktadır. Nitekim piskoposluk listeleri ve konsil kayıtlarında bir kentin piskoposuyla temsil edilmesi, o yerleşimin yalnızca isim düzeyinde değil, aynı zamanda belirli bir cemaat örgütlenmesi ve kilise-idari yönetim sistemi içinde bilindiğine işaret etmektedir.

Dinî-İdari Yapının Şekillenmesi Bağlamında Titiopolis'in Konumu

Antik coğrafi ve idari kaynakların sunduğu veriler bir arada değerlendirildiğinde, Isauria Bölgesi'nin özellikle Geç Antik Çağ boyunca Antiochia (Antakya) Patrikhanesine bağlı önemli bir dinî teşkilatlanma sahası olduğu anlaşılmaktadır (Hild ve Hellenkemper, 1990, s. 447). Bu dönemde Seleucia ad Calycadnum (Silifke), Isauria Eyaletinin metropolisi olarak merkezî bir rol üstlenmiş ve bölgedeki piskoposluk yapılanmasının idari odağını oluşturmuştur (Ruge, 1916, s. 2056). Seleucia ad Calycadnum'a bağlı olarak işleyen bu hiyerarşik yapı içerisinde Claudiopolis, Dalisandus, Germanicopolis, Irenopolis, Celenderis, Olba, Domitiopolis, Anemurium ve Titiopolis gibi kentlerin piskoposluk statüsü kazandığı görülmektedir (Özyıldırım, 2022, s. 230). Bu bağlamda Titiopolis de Geç Antik Çağ boyunca bir piskoposluk merkezi olarak teşkilatlanmış olup söz konusu statü hem piskopos listeleri hem de konsillerde yer alan temsilci kayıtları üzerinden doğrulanabilmektedir.

Titiopolis'e yönelik antik referanslar çoğunlukla dolaylı bağlamlarda ortaya çıkmakla birlikte, Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi'ne ait çeşitli kaynaklarda yerleşimin idari konumuna işaret eden ifadeler bulunmaktadır. Nitekim 6. yüzyılda Hierokles tarafından kaleme alınan Synecdemos adlı eserde Titiopolis, Isauria şehirleri arasında anılmakta ve listede dördüncü sırada yer almaktadır (Hierokles, 709. I). Bu durum, Titiopolis'in Geç Antik Çağ'da tanınan ve idari olarak kabul gören bir kent statüsüne sahip olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, Georgius Cyprius'un 7. yüzyıl başlarına tarihlenen Descriptio Orbis Romani adlı eserinde, Seleucia başlığı altında Titiopolis (Τίτιουπολέως) adının zikredildiği görülmektedir (Georgius Cyprius, 1890). Bu veriler, yerleşimin adının yalnızca Geç Antik Çağ'da değil, daha sonraki dönemde de idari kayıtlarda varlığını sürdürdüğüne işaret etmektedir.

Benzer şekilde, Constantinus Porphyrogenitus Dönemi'ne (913-959) ait Bizans idari listelerinde Titiopolis'in Seleucia Theması kapsamında gösterilmesi, yerleşimin Antik Çağ'daki devamlılığını doğrulayan bir başka kayıttır (Constantinus Porphyrogenitus, I, 35-36). Constantinus Porphyrogenitus, De Thematibus adlı eserinde Seleucia Eyaleti hakkında "Seleucia'nın iç kesimleri ve hinterlandı ise Decapolis, yani on kent olarak adlandırılır. Bu kentlerin ilki Germanicopolis, ikincisi Titiopolis, üçüncüsü Dometiopolis..." ifadelerini kullanır. Buna karşın Stadiasmus Maris Magni ve Tabula Peutingeriana gibi antik yol ve deniz güzergâhlarını belgeleyen eserlerde Titiopolis'in adı doğrudan geçmemektedir. Bununla birlikte, bu haritalarda Anemurium'dan kuzeye yönelen yol güzergâhlarının bilinmesi, Titiopolis'in hinterlanda açılan güzergâh üzerinde konumlanmış olabileceğine dolaylı biçimde işaret eden ve yalnızca coğrafi bağlantı bağlamında değerlendirilebilecek bir ipucu sunmaktadır.

Bütün bu bilgiler birlikte ele alındığında Titiopolis'in idari açıdan tanınan bir yerleşim olarak varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Ancak güçlü ve doğrudan arkeolojik kanıtların henüz bulunmaması nedeniyle yerleşimin kesin lokalizasyonuna ilişkin değerlendirmeler ihtiyatla ele alınmakta ve mevcut antik kaynaklardaki dolaylı bilgilerle sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle, Titiopolis'in Geç Antik Çağ'daki görünürlüğünü en güvenli biçimde takip etmemizi sağlayan kaynak grubu, piskoposluk listeleri ve konsil kayıtlarıdır. Tam bu noktada Michel Le Quien'in çalışması, hem Antik Çağ'la ilgili bilgiler vermesi hem de Titiopolis piskoposlarını kronolojik olarak sunması bakımından temel bir referans niteliği kazanmaktadır.

Michel Le Quien Metni Işığında Titiopolis Piskoposluğu

Isauria Bölgesinde Hristiyanlığın en güçlü olduğu dönem, genel olarak 5. yüzyıl olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte dini tartışmalar yoğunlaşmış, konsiller aracılığıyla teolojik ayrışmalar belirginleşmiştir. Titiopolis'in bu dönemde bir piskoposluk merkezi olması, az sayıda kaynaktan geçmesine rağmen dikkat çekicidir. Piskoposluk listelerinde adı geçen temsilcilerin kilise toplantılarında yer alması, yerleşimin dinî sistem içindeki statüsünü doğrulamaktadır.

Fransız tarihçi ve din adamı Michel Le Quien'in (1661-1733) yaşamı boyunca sürdürdüğü çalışmaların ürünü olan *Oriens christianus in quatuor patriarchatus digestus, in quo exhibentur Ecclesiae patriarchae caeterique praesules totius Orientis* adlı üç ciltlik kapsamlı eser, Doğu Hristiyanlığının piskoposluk coğrafyasını sistemli bir biçimde sunmaktadır (Le Quien, 1740). İlk baskısı Paris'te 1740 yılında yayımlanmıştır. Eser, Constantinopolis, İskenderiye, Antiochia ve Kudüs olmak üzere dört patriklik çerçevesinde Doğu dünyasındaki tüm metropolitlikler ve piskoposlukları, piskopos listeleri, terminoloji ve önemli kaynaklara dayanarak bütüncül ve sistematik bir yaklaşımla incelemektedir. Michel Le Quien'in eseri, Doğu Hristiyanlık tarihine dair temel başvuru kaynaklarından biri olup, piskoposluk merkezlerini tanıtırken izlediği sistematik yaklaşımla önem taşır. Le Quien, ilgili yerleşimleri ele alırken önce şehrin bağlı bulunduğu idari yapıyı özetlemekte, ardından Antik ve Orta Bizans kaynaklarına dayalı kısa coğrafi veya tarihsel bilgileri aktarmakta ve son olarak piskoposluk görevini icra etmiş din adamlarını kronolojik sırayla sunmaktadır. Titiopolis'le ilgili bölüm de aynı düzende hazırlanmış olup bilgiler "Ecclesia Titiopolis" başlığı altında toplanmıştır (Le Quien, 1740, s. 1023-1024).

"Titiopolis Kilisesi: Titiopolis (veya Titopolis), Hierokles'te ve başka bir eski Yunanca notitia'da Isauria Eyaletinin dördüncü şehri olarak geçmektedir. Ayrıca VII. Constantinus Porphyrogenitus Dönemi'nde Thema Seleuceias içerisinde gösterilmektedir" (Ecclesia Titiopolis: Titiopolis, vel Titopolis, in Hieroclis & veteri alia notitia Graeca, quarta civitas est provinciae Isauriae, quae apud Constantinum Porphyrogenetum ad Thema Seleucia pertinet).

Titiopolis Piskoposları: I. Artemius: I. Constantinopolis (İstanbul) Genel Konsili piskoposlar listesinde, Isauria Eyaletine ait bölümde "Artemius Titiopolitanus" olarak kaydedilmiştir. II. Mampreus: Chalcedon (Kadıköy) Konsiline katılan Isauria piskoposları arasında yer alan Latince listede "Mampreus Titiopolitanus" şeklinde geçmektedir. Bu ismin bozularak günümüze ulaştığı düşünülmektedir. III. Domitius: Trullanum Konsili kanunlarının altında imzası bulunanlar arasında, Isauria Eyaletinin Titiopolis piskoposu Domitius şekliyle yer almaktadır. Eski Yunanca formu şöyledir: Δομέτια ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Τίτοπολέως Ἰσαυρέων ἐπαρχίας." (Episcopi Titiopolis: I. Artemius. In indice Patrum Concilii Constantinopolitani generalis primi, de provincia Isauriae legitur, Artemius Titiopolitanus. II. Mampreus: Quum inter episcopos Isauriae qui Chalcedonensi concilio interfuerunt, in indice Latino lego "Mampreus Titiopolitanus", nomen esse corruptum non ambigo. III. Domitius: Canonibus Trullanis subscriptum reperio Domitium episcopum Titopolis provinciae Isauriae, "Δομέτια ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Τίτοπολέως Ἰσαυρεῶν ἐπαρχίας").

Le Quien'in metninde, Titiopolis adının Hierokles'in Synecdemos'unda Isauria şehirleri arasında dördüncü sırada zikredildiği, ayrıca eski bir Eski Yunanca notitia'da aynı şekilde geçtiği belirtilmekte; ayrıca Constantinus Porphyrogenitus Dönemi'ne ait idari listelerde de Titiopolis'in Seleucia Theması sınırları içerisinde gösterildiğini kaydetmektedir. Bu ifadeler kent adının Geç Antik Çağ'dan Orta Bizans Dönemi'ne kadar kullanımda olduğunu doğrular niteliktedir. Bununla birlikte Le Quien, Titiopolis'e ilişkin antik kaynak referanslarını aktarırken, "şehir adının erken dönem coğrafi kaynaklarda sınırlı bir biçimde görünür oluşuna karşılık Isauria şehirleri arasında yer aldığı" bilgisini özellikle vurgular. Nitekim Pomponius Mela, Strabon veya Ptolemaios gibi antik yazarların Titiopolis'i doğrudan anmaması nedeniyle yukarıda da bahsedildiği üzere kent adı literatürde daha çok konsil kayıtları ve piskopos listelerinde görülmektedir.

Le Quien'in metninden anlaşıldığı üzere Titiopolis'in bilinen ilk piskoposu Artemius'tur (Le Quien, 1740, s. 1023-1024). Bu isim, 381 yılında düzenlenen I. Constantinopolis Konsili (Concilium Constantinopolitanum) episkoposlar listesinde "Artemius Titiopolitanus" olarak geçmektedir. Bu konsil, İmparator I. Theodosius'un inisiyatifiyle Constantinopolis'te toplanmıştır. Konsilin temel amacı, İznik Konsilinde belirlenen inanç esaslarını yeniden teyit etmek ve özellikle Ariuşçuluk etrafında süregelen tartışmaları çözümlenektir. Toplantılar, Aya İrini Kilisesi'nde gerçekleştirilmiştir. Constantinopolis'te toplanan bu konsile yüz elli piskopos katılmıştır. Bunlar

arasında Titiopolis'ten de bir piskoposun olması önemlidir (Dvornik, 1962, s. 28). Le Quien'in aktardığı metinde Artemius'un bizzat konsile katılıp katılmadığına dair bir değerlendirme görülme de ismin resmi listede yer alması Titiopolis'in 4. yüzyılın sonlarında aktif bir piskoposluk merkezi olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Bu kayıt, şehir adının ilk kez kurumsal kilise sistemi içinde belirmesi açısından Titiopolis'e dair en erken tarihsel referans olarak değerlendirilebilir.

Titiopolis'in ikinci piskoposu olarak Mampreus (bazı kayıtlarda Mampreos / Mompraeus) ismi yer almaktadır (Le Quien, 1740, s. 1023-1024). Le Quien'e göre bu isim 451 tarihinde toplanan Chalcedon (Kadıköy) Konsiline katılan Isauria piskoposları listesinde "Mampreus Titiopolitanus" şeklinde geçmektedir. Chalcedon Konsili, Hristiyan Kilisesinin Dördüncü Ekümenik Konsili olarak kabul edilmektedir. İmparator Marcianus tarafından toplanan konsile yaklaşık 520 piskopos veya onların temsilcileri katılmış ve bu yönüyle erken dönem konsilleri arasında en geniş katılımlı ve en iyi belgelenmiş konsil olarak değerlendirilmektedir (Dvornik, 1962, s. 39). Bu bilgiye göre Titiopolis, Hristiyanlık içi tartışmaların yoğunlaştığı 5. yüzyılda temsil edilmiş olup, Piskopos Mampreus'un katılımı, yerleşimin dinî otorite bakımından dönemin gelişmelerine kayıtsız kalmadığını göstermektedir.

Le Quien'in verdiği bilgiler dışında bu dönemdeki Titiopolis piskoposu hakkında önemli bir kayıt, Antiochialı Jean Rufus'un Plérophories adlı eserindedir (Honigmann, 1951, s. 92). Rufus, Chalcedon Konsiline katılan piskoposun adını Mampreus değil Pampreprios olarak kaydetmekte ve bu piskoposun karar metinlerini imzalamadan önce konsil meclisinden ayrıldığını bildirmektedir. Pampreprios, konsil sonrasında birkaç yıl boyunca Chalcedon kararlarını onaylamayı reddetmiş, cemaatini bu kararlara karşı uyarmış ve metropolitiyle çatışma içinde kalmıştır (Kosiński, 2010, s. 42, 54). Yaşanan gelişmelerden yola çıkılarak Mampreus ile Pampreprios'un aynı kişi olduğu anlaşılmıştır. Başka bir kaynağa göre Pampreprios'un 468 yılına kadar Titiopolis Piskoposu olarak görev yaptığı görülmektedir. Buna karşın 458 yılında İmparator Leo'ya mektup gönderen Isaurialı piskoposlar listesinde adına rastlanmamaktadır. Ardından piskoposluk makamına eski öğrencisi Petros geçmiştir. Le Quien'in çalışmasında söz konusu piskopos, Mampreus şeklinde kayıtlıdır (Honigmann, 1951, s. 92). Ancak Le Quien, Latince konsil listesinde yer alan ad formunun muhtemelen bozulmaya uğramış olabileceğini de belirtmektedir.

Titiopolis'le ilgili olarak Le Quien'in bildirdiği üçüncü piskopos Domitius'tur (Le Quien, 1740, s. 1023-1024). Bu din adamının adı, 692'de gerçekleştirilen Trullanum (Quinisext) Konsili Kanunları altında "episcopus Titopolis provinciae Isauriae" ifadesiyle imza atanlar arasında geçmektedir. Trullanum Konsili ya da Quinisext Konsil, Constantinopolis'te toplanan konsildir. Büyük Saray'ın kubbesi altında toplandığından ötürü Trullanum (τρούλος) Konsili olarak, beşinci ve altıncı ekümenik konsillerin ihmal ettiği kilise içerisinde uyulması gereken disiplin kurallarını oluşturduğundan dolayı da Quinisext Konsil olarak anılmaktadır (Nedungatt, 2010, s. 662-667). Bu konsile, çoğunluğu Doğu Roma İmparatorluğu'ndan olmak üzere 227 piskopos katılmıştır. Bu bilgi, Titiopolis Piskoposluğu'nun 7. yüzyıl sonlarına kadar varlığını sürdürdüğünü, dolayısıyla konsil temsiliyeti açısından uzun süreli bir devamlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Le Quien'in metninde Titiopolis piskoposları hakkında biyografik ayrıntılar verilmemekle birlikte, şehir temsiliyetinin farklı konsillerde devam ediyor olması, yerleşimin dinî organizasyon bakımından süreklilik arz ettiğini göstermektedir. Bu çerçeveyi genişleten bir diğer bilgi, Isauria Eyaletine bağlı piskoposlukların patriklik yetki alanındaki değişimleridir. Isauria'ya bağlı bir piskoposluk merkezi olan Titiopolis'in başlangıçta Antiochia Patrikhanesine bağlı olduğu, yaklaşık 8. yüzyıl başlarından itibaren Isauria Bölgesinin Constantinopolis Patrikhanesinin yetki sahasına alınmasının ardından ise piskoposluğun adının Constantinopolis'e ait Notitia Episcopatum listelerinde yer almaya başladığı belirtilmektedir (Hild ve Hellenkemper, 1990, s. 447; Komatina, 2013, s. 208). 879 tarihli Constantinopolis Konsilinde Euschemon, Τίτου (Τίτουπολέως) piskoposu sıfatıyla kaydedilmiştir (Mansi, 1772, s. 377-378; Hild ve Hellenkemper, 1990, s. 447). Daha sonraki süreçte Antiochia'nın yeniden Bizans hâkimiyetine girmesinin ardından ise Eski Yunanca ya da Latince biçimiyle anıldığı üzere, tekrar Antiochia Patrikhanesine bağlandığı ifade edilmektedir (Vailhé, 1912, s. 745; Hild ve Hellenkemper, 1990, s. 447).

Anlaşıldığı üzere Titiopolis Piskoposluğu, Bizans kilise coğrafyasına ilişkin temel başvuru metinleri olan Notitiae Episcopatum geleneği içerisinde süreklilik gösteren bir yerleşim olarak kaydedilmektedir. VI. Leon (886-912) Dönemi'ne tarihlenen ve 900 yılı dolaylarına ait olan Constantinopolis Notitia Episcopatum'unda Titiopolis, Isauria Eyaletindeki Seleucia Metropolisine bağlı bir piskoposluk olarak yer almaktadır (Vailhé, 1912, s. 745). Aynı piskoposluk yaklaşık 940 tarihinde Constantinus Porphyrogenitus Dönemi'nde derlenen listelerde de

varlığını sürdürmekte; bu durum Titiopolis'in 10. yüzyılın ilk yarısında hâlen etkin bir yerleşik piskoposluk statüsüne sahip olduğunu göstermektedir (Vailhé, 1912, s. 745). Titiopolis'in piskoposluk merkezi olarak son kez zikredilmesi ise 12. yüzyılın sonlarına tarihlenmektedir. Bu bağlamda Haçlı Seferleri tarihçisi Tyreli William, Titiopolis'i Isauria'daki Seleucia Metropolisine bağlı yirmi dört piskoposluktan biri olarak tanımlamaktadır (de Longpérier, 1839, s. 215). Bu ifade, Titiopolis'in piskoposluk statüsüne ilişkin günümüze ulaşan son belgelerden biri olarak değerlendirilebilir. Titiopolis'in piskoposluk merkezi olarak kayıt altına alınmış olması, yerleşimin Geç Antik Çağ'da yalnızca idari açıdan değil, aynı zamanda kurumsallaşmış bir Hristiyan cemaatine ev sahipliği yaptığını göstermesi bakımından önemlidir.

Diğer taraftan aşağıdaki değerlendirme, lokalizasyon tartışmasıyla birlikte ele alındığında, muhtemel yerleşim alanındaki kalıntıların piskoposluk kimliğiyle uyumlu olup olmadığına dair ihtiyatlı bir okuma imkânı sunmaktadır. Anamur ilçesinde Kalınören Mahallesi civarında, özellikle Kisebelen Tepesi'yle ilişkilendirilen alanın muhtemel Titiopolis olabileceğine yönelik değerlendirmeler çerçevesinde; kentle ilişkilendirilen akropol alanında yapılan incelemelerde Kisebelen Tepesi'nin zirvesi ve batısında konumlanmış mimari kalıntılar arasında olası kilise yapılarına ait duvar izlerinin tespit edildiği belirtilmektedir (Tekocak, 2025, s. 84-85). "Kilise?" olarak tanımlanan, doğu-batı doğrultusunda yer alan bu yapının üç nefli bazilikal plan özellikleri gösterdiği, apsis kısmının korunmuş olmasının Geç Antik Çağ litürjik düzenine uygun bir iç mekân organizasyonuna işaret edebileceği ileri sürülmektedir (Şekil 5). Yapı içerisinde bulunan mimari parçalar ile muhtemel neflere ilişkin duvar kalıntıları, bölgede düzenli ibadet yapılan bir yapının varlığına yönelik saha gözlemlerini destekleyen unsurlardır. Ayrıca bu yapıya göre daha düşük kotta yer alan ikinci bir yapı da (Kilise?), fonksiyonu tam olarak belirlenmemiş olmakla birlikte, form bakımından yukarıda sözü edilen muhtemel kiliseye benzerlik göstermektedir. Bu bulgular kesinlik taşımamakla birlikte, Titiopolis'in piskoposluk listelerinde yer almasıyla uyumlu biçimde, Geç Antik Çağ'da, bölgede Hristiyan mimarisine ait yapıların bulunmuş olabileceğine dair arkeolojik nitelikli göstergeler olarak değerlendirilmekte ve bu nedenle literatürde ihtiyatla destekleyici unsur olarak zikredilmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Titiopolis, antik yazılı kaynaklarda adı geçen ve Akdeniz kıyısına yakın konumuyla bilinen bir yerleşim olup tarihsel süreç içerisinde Cilicia ve Isauria Bölgeleri sınırları içerisinde değerlendirilmiştir. Bu değişken idari bağlam, yerleşimin antik coğrafi kaynaklarda sınırlı ve zaman zaman dolaylı biçimde görünür olmasına neden olmuştur. Buna karşın Titiopolis'in Geç Antik Çağ'dan Orta Bizans Dönemi'ne uzanan süreçte yerleşik ve önemli bir piskoposluk merkezi olarak izlenebildiği anlaşılmaktadır. Özellikle piskoposluk listeleri, şehir adının kilise teşkilatlanması içerisinde 4. yüzyıldan 7. yüzyılın sonlarına dek kesintisiz biçimde temsil edildiğini göstermekte ve bu durum yerleşimin Isauria Bölgesindeki dinî-idari yapı içindeki önemine işaret etmektedir.

Titiopolis'in konumunun değerlendirilmesinde Michel Le Quien'in eseri temel bir başvuru zemini sunmaktadır. Le Quien, Antik Çağ ve Bizans idari listelerini bir araya getirerek Titiopolis'i Seleucia Metropolisine ilişkili biçimde ele almakta ve kente ait piskoposları kronolojik bir düzen içinde sunmaktadır. Bu piskoposlar silsilesi, Titiopolis'in en geç 4. yüzyıl sonlarında (381) dinî yapılanma içinde yer aldığını, 5. yüzyılda (451) ve 7. yüzyıl sonunda (692) ekümenik konsiller bağlamında temsiliyetini sürdürdüğünü göstermektedir.

Isauria Bölgesindeki yönetim değişimleri çerçevesinde Titiopolis'in listelerdeki görünürlüğü de anlamlıdır. Bölgenin belirli dönemlerde Constantinopolis patriklik düzenine bağlanması ve buna paralel biçimde Titiopolis'in ilgili listelerde yer alması, piskoposluğun bölgesel kilise örgütlenmesi içinde idari olarak yeniden konumlanabildiğini ve buna rağmen izlenebilirliğini koruduğunu göstermektedir. Bu durum, Titiopolis'in Geç Antik Çağ'dan Orta Bizans Dönemi'ne uzanan süreçte Isauria'daki Seleucia merkezli hiyerarşi içerisinde süreklilik taşıyan bir birim olarak değerlendirilebileceğini desteklemektedir. Bununla birlikte yerleşimin kesin lokalizasyonu meselesi hâlen çözümlenmiş değildir. Antik coğrafi ve idari kaynakların sunduğu farklı konumlandırmalar, özellikle Hierokles ile Constantinus Porphyrogenitus'un anlatımları, Titiopolis'in yerini kesin biçimde belirlemeye yetmemektedir. Bu nedenle modern araştırmalar, Kalınören/Kisebelen Tepe çevresini yalnızca ihtiyatlı bir olasılık düzeyinde tartışabilmektedir. Topoğrafik özellikler ve muhtemel yerleşim alanına dair elde edilen bulgular, Titiopolis adıyla bağlantı kurulmasına imkân tanısa da mevcut kanıtlar kesin bir tanımlama yapmak için yeterli değildir.

Muhtemel lokalizasyon alanında kilise mimarisiyle ilişkilendirilen kalıntıların varlığı, piskoposluk statüsüyle genel bir uyum ihtimali doğurmakla birlikte, bu tür bulgular doğrudan epigrafik veriler veya güvenilir bulgularla desteklenmedikçe, yerleşimin kimliğini kesinleştiren kanıtlar olarak değerlendirilemez. Diğer taraftan Titiopolis, antik coğrafi kaynaklarda sınırlı biçimde görünmesine karşın, kilise kayıtları ve idari kayıtlarda, bir piskoposluk merkezi olarak Isauria'nın Geç Antik Çağ'daki dinî örgütlenmesini anlamada dikkate değer bir örnek teşkil etmektedir. Bu örnek, özellikle lokalizasyonu tartışmalı yerleşimlerde kent kimliğinin yalnızca topoğrafik verilerle değil, kurumsal ve idari kayıtların sunduğu süreklilik üzerinden de okunabileceğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Bean, G. E. & Mitford, T. B. (1970). *Journeys in Rough Cilicia: 1964-1968*. Böhlau in Komm. (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse, Denkschriften 102; Ergänzungsbände zu den Tituli Asiae Minoris, Nr. 3).
- Boyd, W. K. (1905). *The ecclesiastical edicts of the Theodosian Code*. Columbia University Press.
- Calder, W. M. & Bean, G. E. (1958). *A classical map of Asia Minor*. Supplement to *Anatolian Studies* 7. The British Institute of Archaeology at Ankara.
- Constantinus Porphyrogenitus. (1840). *De thematibus et De administrando imperio; accedit Hieroclis Synecdemus cum Bandurii et Wesselingii commentariis* (Vol. 3; I. Bekker, Ed.). Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae. Weber.
- Cunningham, M. (2008). Clergy, monks, and laity. E. Jeffreys, J. Haldon ve R. Cormack (Ed.), *The Oxford Handbook of Byzantine Studies* (s. 527-537). Oxford University Press.
- de Longpérier, A. (1839). Coin of Titiopolis in Isauria. *The Numismatic Chronicle*, 1, s. 213-217.
- Dvornik, F. (1962). *Histoire des conciles* (Jean-Marie, O.P., Çev.). Éditions du Seuil.
(*The Ecumenical Councils*, Hawthorn Books, 1962).
- Georgius Cyprius. (1890). *Descriptio orbis Romani; accedit Leonis Imperatoris diatyposis genuina adhuc inedita* (H. Gelzer, Ed.). B. G. Teubner.
- Graumann, T. (2021). *The Acts of the Early Church Councils: Production and Character*. Oxford University Press.
- Haldon, J. (2007). *Bizans tarih atlası* (A. Özdamar, Çev.). Kitap Yayınevi.
- Hierokles. (1893). *Hieroclis Synecdemus* (A. Burckhardt, Ed.). Teubner.
- Hild, F. & Hellenkemper, H. (1990). *Kilikien und Isaurien* (H. Hunger, Ed.; 1. Teil). Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. (*Tabula Imperii Byzantini, Band 5; Denkschriften der Philosophisch-Historischen Klasse, Band 215*).
- Honigmann, E. (1951). *Évêques et évêchés monophysites d'Asie antérieure au VIe siècle* (CSCO 127, Subsidia, Tome 2). Imprimerie Orientaliste L. Durbecq.
- Jones, A. H. M. (1966). *The decline of the ancient world*. Longman.
- Komatina, P. (2013). Date of the composition of the *Notitiae Episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae* nos. 4, 5 and 6. *Recueil des travaux de l'Institut d'études byzantines*, 50, s. 195-214.
- Kosiński, R. (2010). The Emperor Zeno: Religion and Politics. *Byzantina et Slavica Cracoviensia* VI. Towarzystwo Wydawnicze "Historia Iagellonica".
- Le Quien, M. (1740). *Oriens Christianus, in quatuor patriarchatus digestus quo exhibentur ecclesiae, patriarchae, caeterique praesules totius Orientis* (Tomus Secundus). Ex Typographia Regia.
- Levante, E. (1982). The coinage of Titiopolis in Cilicia. *The Numismatic Chronicle*, 142, s. 134-137.
- Mansi, J. D. (1772). *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio* (Tomus XVII). Antonius Zatta.
- Mitchell, S. (1995). *Anatolia: Land, men, and gods in Asia Minor. Volume II: The rise of the Church*. Clarendon Press.
- Mitford, T. B. (1980). Roman Rough Cilicia. H. Temporini & W. Haase (Eds.), *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* (ANRW), II.7.2 (s. 1230-1261). De Gruyter.
- Nedungatt, G. (2010). The council in Trullo revisited: Ecumenism and the canon of the councils. *Theological Studies*, 71, s. 651-676.
- Özyıldırım, M. (2022). Le Quien metninde Anemurium piskoposluğu. *Seleucia*, 12, s. 229-234.
- Rapp, C. (2005). Holy bishops in Late Antiquity: *The nature of Christian leadership in an age of transition*. University of California Press.
- Ruge, W. (1916). Isauria. *Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* (Cilt IX/2, s. 2056). J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung.

- Sodini, J. P. (2003). Archaeology and Late Antique social structure. L. Lavan & W. Bowden (Ed.), *Late Antique Archaeology, 1: Theory and practice in Late Antique archaeology* (s. 25-56). Brill.
- Tekocak, M. (2025). 2023 yılı Anemurium hinterlandı Anamur-Bozyazı yüzey araştırması. *40. Araştırma Sonuçları Toplantısı* (Cilt 3, s. 81-98). Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Tomaschek, W. (1891). *Zur historischen Topographie von Kleinasien im Mittelalter. 1. Die Küstengebiete und die Wege der Kreuzfahrer*. Tempsky in Komm.
- Vailhé, S. (1912). Titopolis. C. G. Herbermann, E. A. Pace, C. B. Pallen, T. J. Shahan ve J. J. Wynne (Ed.), *The Catholic Encyclopedia* (Cilt 14, s. 745). Robert Appleton Company.
- Whittow, M. (1990). Ruling the Late Roman and Early Byzantine city: A continuous history. *Past & Present*, 129, s. 3-29.
- imperium.ahlfeldt.se (Erişim Tarihi: 29.11.2025).

Extended Abstract

Purpose

This study aims to trace how Titiopolis, mentioned in ancient sources in the regions of Rough Cilicia and Isauria and known for its location near the eastern Mediterranean coastal plain, can be identified as a Late Antique bishopric centre, particularly in light of the data presented in Michel Le Quien's (1661-1733) work "Oriens christianus in quatuor patriarchatus digestus, in quo exhibentur Ecclesiae patriarchae caeterique praesules totius Orientis" (1740). Although the exact location of Titiopolis has not yet been archaeologically determined, modern research suggests the Mersin/Anamur-Kalınören area and, in particular, the Kisebelen Tepe area (Hild and Hellenkemper, 1990, p. 447; Bean and Mitford, 1970, p. 189). Within this framework, to what extent can Titiopolis, a settlement whose location is disputed, be identified as a bishopric centre within a continuum spanning from Late Antiquity to the Middle Byzantine period, based on church-administrative records and council representation? In seeking an answer to this question, two issues are addressed together: firstly, the uncertainty arising from the different ways in which the settlement is positioned in administrative/geographical lists from the Ancient and Byzantine periods, and secondly, the traceability provided by episcopal lists, council records, and the tradition of the *Notitiae Episcopatum*. Therefore, the study deems it necessary to discuss the visibility of Titiopolis as a bishopric represented within the Seleucia ad Calycadnum-centred region in Isauria, beyond being 'merely a city mentioned by name' (Ruge, 1916, p. 2056; Özyıldırım, 2022, p. 230).

Methodology

The study is designed as a conceptual/theoretical historical-interpretative analysis. Rather than being an applied field study, it is based on a comparative reading of the information provided by different source groups. The study is organised around three main axes: the first is the ancient and mid-Byzantine administrative/geographical lists and assessments in modern literature concerning the location of Titiopolis; the second is information on the conceptual and functional framework of the episcopal institution in Late Antiquity, and thirdly, the institutional continuity of the bishops of Titiopolis through their representation at councils, changes in patriarchal jurisdiction, and the records of the *Notitiae Episcopatum*. Alongside these, it involves a comparative reading with the chronological list of bishops presented in Le Quien's systematic work.

Findings

Constantinus Porphyrogenitus describes Titiopolis as one of the cities of the Isaurian Decapolis, situated on the southern ridge of the Lacanatis Region, between Germanicopolis (Ermenek) and Domitiopolis (Dindebol) (Constantinus Porphyrogenitus, *De Thematibus*, I, pp. 35-36). In contrast, Hierokles places the city further south, in the context of Cetis; between Anemurium and Lamos (Hierokles, 709, I). In modern literature, this divergence has raised suggestions such as associating the settlement with Melleç İskelesi/Platanus, as well as the possibility of identifying it with the Roman and Byzantine settlement on the Anamur-Kalınören line (Hild and Hellenkemper, 1990, p. 447). W. Tomaschek's criticism that Porphyrogenitus' information was misinterpreted and that the settlement that should be identified with modern Dindebol is Domitiopolis, not Titiopolis, also points to the historical continuity of this uncertainty (Tomaschek, 1891, p. 59). Calder and Bean's cautious suggestion that the city was located around Kalınören, approximately 7 km north of Anemurium, and subsequent assessments show that the debate over its location has not been conclusively resolved (Bean and Mitford, 1970, p. 189).

It is possible to trace Titiopolis more reliably as an institutional representation of a bishopric centre in Late Antiquity. At this point, the role assumed by the institution of the bishopric in Late Antiquity explains why even a settlement with a disputed location such as Titiopolis could be recorded with a 'recognised' status. The oversight/supervision meaning field of the episcopal office, based on the concept of *episkopos* (ἐπίσκοπος), combines the liturgical duties of bishops with the responsibility of managing churches, monasteries, and charitable institutions in the city (Rapp, 2005, p. 24; Cunningham, 2008, p. 530). The acquisition of property by churches, their gain of power through donations and agricultural land, when considered alongside the taxes and public obligations of

late Roman cities, enabled bishops to become prominent actors in city administration (Jones, 1966, pp. 240–241, 249, 749; Whittow, 1990, p. 5; Sodini, 2003, p. 28). Constantine I's granting of judicial authority to bishops and the structuring of the church organisation based on the provincial system institutionalised the metropolitan-city bishop hierarchy (Boyd, 1905, pp. 87-102; Rapp, 2005, p. 242). This context highlights Titiopolis' representation in the council lists and *Notitiae Episcopatum*, emphasising the existence of a community organisation and administrative recognition in the settlement.

The metropolitan status of Seleucia ad Calycadnum in Isauria formed the centre of the regional episcopal hierarchy (Ruge, 1916, p. 2056). Within this hierarchy, cities such as Claudopolis, Dalisandus, Germanicopolis, Irenopolis, Celenderis, Olba, Domitiopolis, Anemurium, and Titiopolis are noted to have attained episcopal status (Özyıldırım, 2022, p. 230). The mention of Titiopolis in fourth place among the cities of Isauria in Hierokles' *Synecdemus* (Hierokles, 709. I) and the mention of the name *Τιτιονπόλεως* under the heading Seleucia in Georgius Cyprius' *Descriptio Orbis Romani* (Georgius Cyprius, 1890) are considered additional information indicating that the name of the settlement continued to be used in administrative records. Porphyrogenitus' characterisation of the Seleucia hinterland as "Decapolis" in his *De Thematribus* and his inclusion of Titiopolis therein (Constantinus Porphyrogenitus, *De Thematribus*, I, pp. 35-36) also supports its positioning within the Middle Byzantine administrative framework. Le Quien's work is central to this visibility. Under the heading 'Ecclesia Titiopolis', Le Quien notes that Titiopolis/Titopolis appears as the fourth city of Isauria in Hierokles and an ancient Greek *notitia*, and that it was also shown as belonging to the Theme of Seleucia during the Porphyrogenitus period (Le Quien, 1740, pp. 1023-1024). The succession of bishops presented by Le Quien shows that Titiopolis was represented at councils from at least the end of the 4th century AD. Artemius appears as 'Artemius Titiopolitanus' in the list of the First Council of Constantinople in 381 AD (Le Quien, 1740, pp. 1023-1024; Dvornik, 1962, p. 28). Mampreus/Mompraesus appears as "Mampreus Titiopolitanus" in the list of the Council of Chalcedon in AD 451; Le Quien notes that the name may be corrupted (Le Quien, 1740, pp. 1023-1024; Dvornik, 1962, p. 39). Domitius, meanwhile, is listed among those who signed as "episcopus Titopolis provinciae Isauriae" under the laws of the Council of Trullanum/Quinisext in AD 692, and the Greek form is also recorded (Le Quien, 1740). Additionally, in Jean Rufus's work *Plérophories*, the bishop's name is given as Pampreprios. Pampreprios is said to have served until AD 468. His name does not appear on the list of Isaurian bishops who sent a letter to Emperor Leo in AD 458. Petros came into office later. Pampreprios is thought to be the same person as Mampreus (Honigsmann, 1951, p. 92). Isauria's initial mention within the Antiochian patriarchal order, its appearance in the Constantinopolitan *Notitia* from around the beginning of the 8th century AD, and the record of Euschemon as bishop at the Council of Constantinople in 879, indicate that Titiopolis was a unit that shifted on administrative-ecclesiastical maps but retained its traceability (Mansi, 1772, pp. 377-378; Hild and Hellenkemper, 1990, p. 447). The continued existence of the bishopric in the *Notitia* dated to the reign of Leo VI around AD 900 and in the Porphyrogenitus lists dated around AD 940 indicates that the settlement was recorded as an established bishopric in the first half of the 10th century (Vailhé, 1912, p. 745). Finally, William of Tyre's mention of Titiopolis as one of the twenty-four bishoprics attached to the metropolis of Seleucia is considered among the last records indicating that the bishopric's status can be traced until the late 12th century (de Longpérier, 1839, p. 215).

Additionally, the field observations around Kalınören/Kisebelen Tepe, such as the possible basilical plan traces defined as a 'church?', the preserved apse section, and the architectural fragments, may indicate a general compatibility with the identity of a bishopric; however, it is clear that such findings cannot provide definitive identification without direct epigraphic and stratigraphic confirmation. Therefore, Titiopolis' episcopal identity can be most reliably interpreted through church-administrative records based on the available data (Hild and Hellenkemper, 1990, p. 447).

Limitations

The definitive location of Titiopolis has not been archaeologically confirmed. The fact that ancient sources place the city in different geographical contexts and that modern proposals cannot be supported by definitive epigraphic/stratigraphic evidence necessitates caution regarding the topographical identity of the settlement.

Furthermore, Le Quien's list of bishops provides limited biographical details about the bishops and does not always record the intermediate periods, which may create gaps in the chronology.

Implications

The example of Titiopolis demonstrates that urban identity can be understood not only through topographical suggestions but also through institutional-administrative continuity. In this context, Titiopolis' episcopal representation offers a field that contributes to the re-establishment of the regional church geography in understanding the Seleucia-centred hierarchy in Isauria (Ruge, 1916, p. 2056; Özyıldırım, 2022, p. 230). Furthermore, tracking the Notitia records in the context of changes in patriarchal jurisdiction allows for a more detailed reading of Isauria's ecclesiastical-administrative transformation (Vailhé, 1912, p. 745). In accordance with the framework presented in the text, the analysis developed through bishop lists and council representation while the localisation debate continues suggests an approach that could similarly be applied to other settlements whose location is disputed.

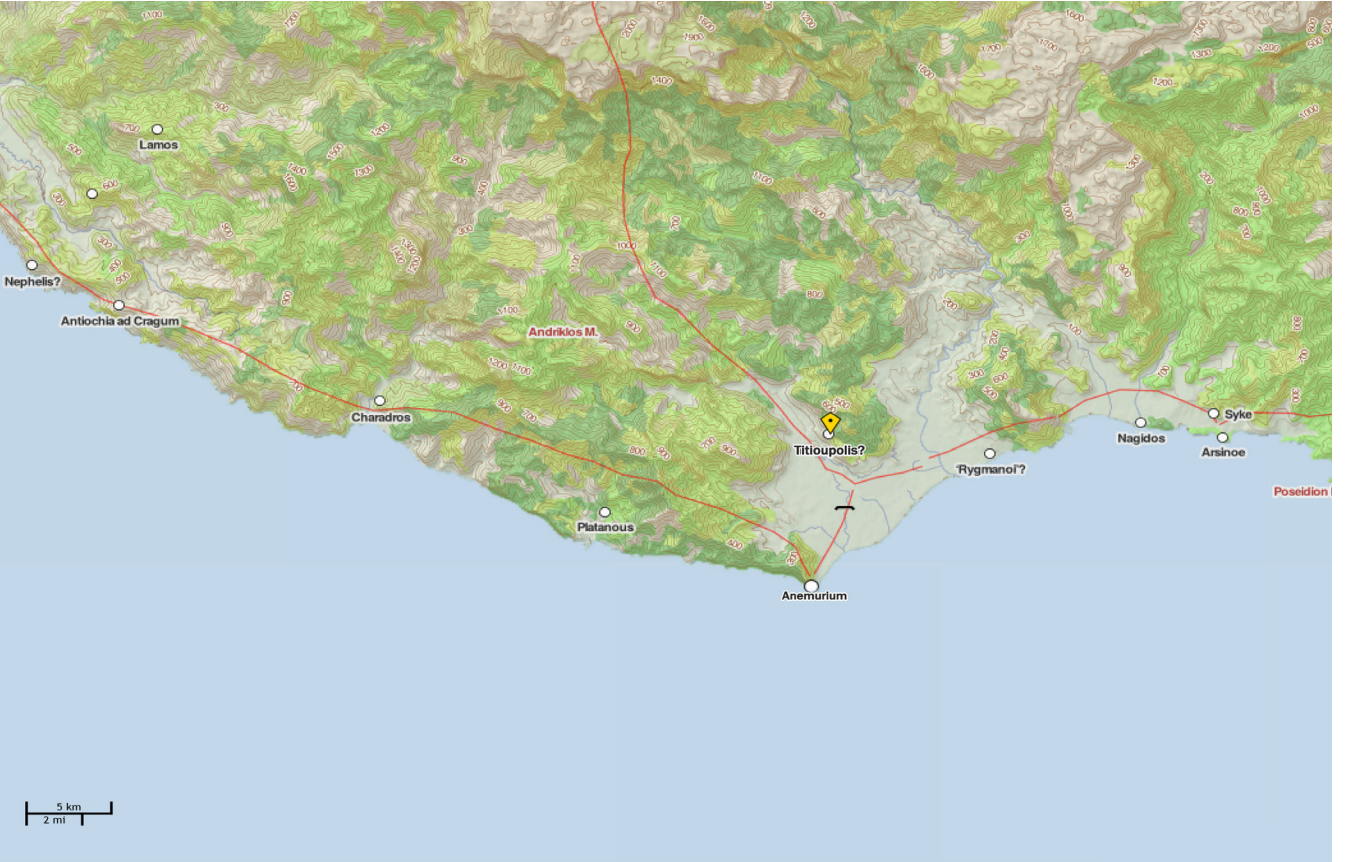
Originality and Value

The original contribution of this study lies in its assessment of Titiopolis not merely as a city mentioned in ancient geographical lists, but within the context of an institutional episcopal continuity spanning from Late Antiquity to the Middle Byzantine period, as represented by Le Quien's systematic compilation and the council/Notitia representation. This approach establishes the historical visibility of a settlement with a disputed location through the 'continuity of institutional records,' making Titiopolis an example for understanding the religious-administrative structure in Isauria.

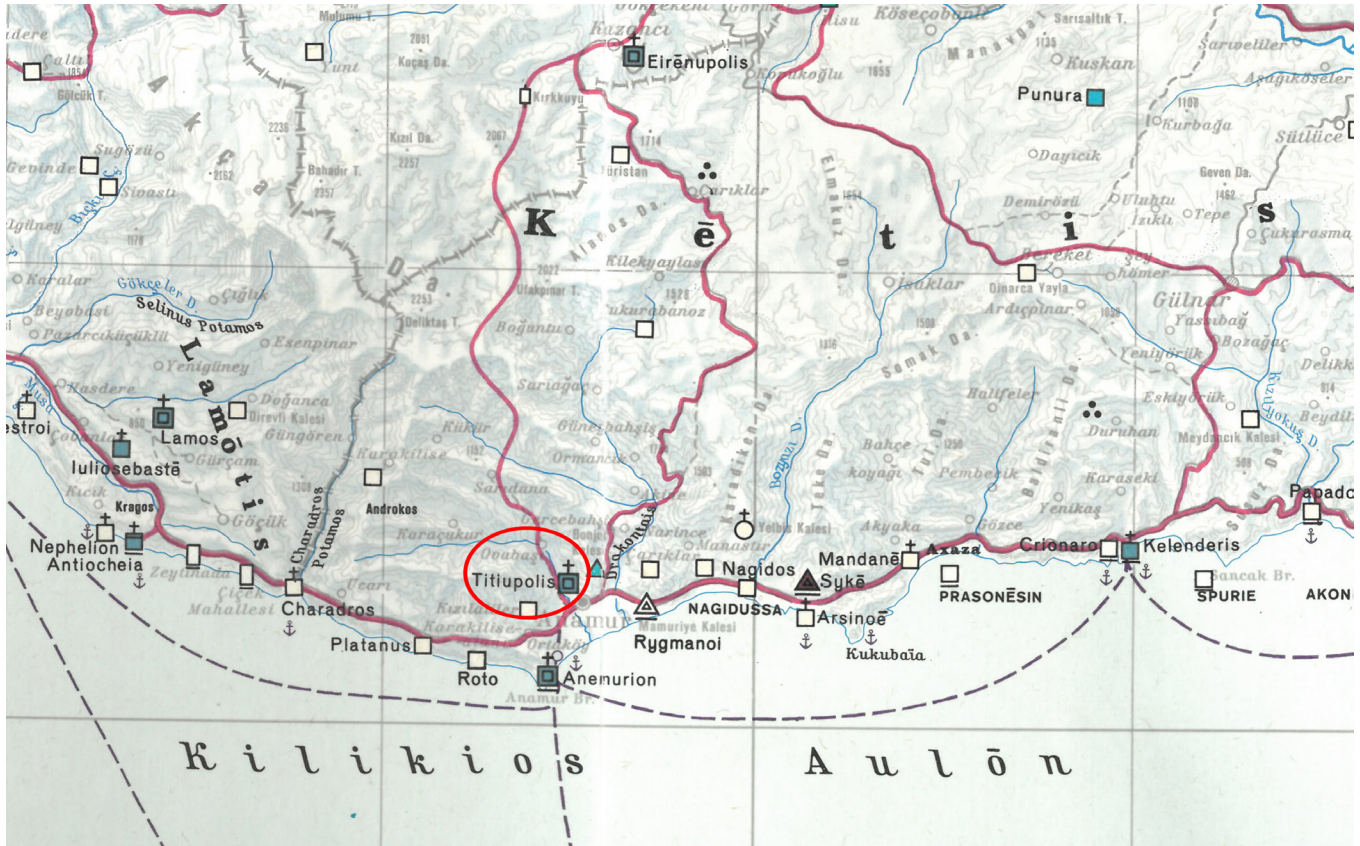
ŞEKİLLER

Şekil 1. Mersin ili, Anamur ilçesi, Kalmnören Mahallesi'nde yer alan Kisebelen Tepesi (Titiopolis?)

Şekil 2. Titiopolis(?) Antik Kenti'nin muhtemel konumu (imperium.ahlfeldt.se; Erişim Tarihi: 29.11.2025)

Şekil 3. Titiopolis(?) Antik Kenti'nin muhtemel konumu (Hild ve Hellenkemper, 1990)

Şekil 4. Titiopolis(?) Antik Kenti'nin muhtemel konumu (Calder ve Bean, 1958)

Şekil 5. Kisebelen Tepesi'nde (Titiopolis?) yer alan muhtemel kilise?